
**هنجاریابی، روایی و پایایی نسخه کوتاه مقیاس ترس
از ارزیابی منفی در نوجوانان دانش آموز ۱۸-۱۲ ساله
شهر تهران**

فریبرز گراوند*

دکتر امید شکری**

علی خدائی***

مردان امرایی****

سعید طولابی*****

چکیده

پژوهش حاضر با هدف هنجاریابی و تعیین روایی و پایایی نسخه کوتاه مقیاس ترس از ارزیابی منفی (BFNE؛ لری، ۱۹۸۳) در گروهی از نوجوانان دانش آموز ۱۸-۱۲ (۲۷۶ دختر و ۲۲۴ پسر) شهر تهران اجرا شد که با روش نمونه گیری چند مرحله‌ای انتخاب شدند. نوجوانان به نسخه کوتاه مقیاس ترس از ارزیابی منفی (لری، ۱۹۸۳)، پرسشنامه دشواری‌های بین‌فردی (QIDA؛ انگلس و همکاران، ۲۰۰۵) و مقیاس اضطراب اجتماعی نوجوانان (SASA؛ پاکلک، ۱۹۹۷) پاسخ دادند. شاخص‌های برازش تحلیل عاملی تأییدی بر پایه نرم افزار لیزرل، وجود عوامل دوگانه سؤال‌های نمره‌گذاری شده مثبت و سؤال‌های نمره گذاری شده منفی را تأیید کرد. نتایج تحلیل عامل اکتشافی با استفاده از چرخش اوبلیمین نیز نشان داد که نسخه کوتاه مقیاس ترس از ارزیابی منفی از دو عامل تشکیل شده است. همبستگی معنادار بین نمره کلی و زیرمقیاس‌های ترس از ارزیابی منفی با زیرمقیاس‌ها و نمره کلی پرسشنامه دشواری‌های بین‌فردی و مقیاس اضطراب اجتماعی نوجوانان، روایی همگرایی BFNE را تأیید کرد. ضرایب آلفای کرانباخ و ضرایب بازآزمایی با فاصله (دو هفته) نمره کلی و زیرمقیاس‌های BFNE نشان داد که این مقیاس پایایی مقبولی دارد. ضرایب آلفای کرانباخ برای نمره

---

f. geravand@gmail.com

* نویسنده مسئول: کارشناس ارشد روان‌شناسی تربیتی

** استادیار دانشگاه شهید بهشتی

*** دستیار علمی مرکز بیجار استان کردستان

**** کارشناس ارشد مدیریت آموزشی

***** کارشناس ارشد روان‌شناسی تربیتی

کلی، BFNE و زیرمقیاس‌های سؤال‌های نمره گذاری شده مثبت و سؤال‌های نمره گذاری شده منفی به ترتیب برابر با ۵/۸۰، ۵/۸۲، ۵/۸۱ و ضرایب بازآزمایی با فاصله (دو هفته) برای نمره کلی، BFNE و زیرمقیاس‌ها بین ۵/۷۷ - ۵/۷۹ به دست آمد. نتایج تحلیل واریانس چندمتغیری زیرمقیاس‌های BFNE نشان داد که اثر گروه‌های جنسی و سنی از نظر آماری معنادار بود. بنابراین، در این پژوهش، رتبه‌های درصدی معادل نمرات خام نمره کلی و زیرمقیاس‌های BFNE به تفکیک گروه‌های جنسی و سنی ارائه شد. نتایج پژوهش حاضر، بر ثبات ساختار عاملی و اعتبار نسخه کوتاه مقیاس ترس از ارزیابی منفی برای اندازه‌گیری مفهوم ترس از ارزیابی منفی، در میان دانش آموزان، تأکید می‌کند.

کلید واژه‌ها:

نسخه کوتاه مقیاس ترس از ارزیابی منفی، هنجاریابی، روایی، پایایی.

مقدمه

نوجوانی به عنوان یکی از دوره‌های رشدی به کمک تغییراتی مهم در روابط میان فردی مشخص می‌شود. گستره روابط نوجوان از محدوده خانواده فراتر رفته و نوجوان با دامنه وسیعی از موقعیت‌های اجتماعی جدید مانند مهمانی، مراکز عمومی و ... مواجه می‌شود. نوجوانان با حضور در این موقعیت‌ها، با افراد غریبه و آشنا ارتباط می‌یابند (فلورس و دایاز^۱، ۱۹۹۵) و تمایلات استقلال طلبانه آن‌ها با افزایش روابط دوستانه با همسالان (انگلز^۲ و همکاران، ۲۰۰۵؛ میسلس^۳ و همکاران، ۱۹۹۸) و با شروع روابط رومانسیک، تشدید می‌شود (براکن^۴، ۱۹۹۳؛ هانسن^۵ و همکاران، ۱۹۹۸). نتایج پژوهش‌های هانسن و همکاران (۱۹۹۸) و لاگرکا و لوپز^۶ (۱۹۹۸) نشان داد که روابط با همسالان، در رشد مهارت‌های اجتماعی و احساسات شخصی زیربنایی برای رشد فردی و سازگاری در طی زندگی، نقشی حیاتی ایفا می‌کند. بر این اساس، عوامل بازدارنده یا مداخله کننده در بروز رفتار اجتماعی نوجوانان یکی از بسترهای مهم مطالعات بالینی و رشدی محسوب می‌شود. اگر چه در برخی از پژوهش‌ها، بر

-
1. Flores & Diaz
  2. Ingles
  3. Mayselless
  4. Bracken
  5. Hansen
  6. La Greca & Lopez

نقش با اهمیت اضطراب اجتماعی در پیش بینی تجربه دشواری‌های تحصیلی (ون آمریگان^۱ و همکاران، ۲۰۰۲)، اجتماعی و حرفه‌ای (آلدن و تیلور^۲، ۲۰۰۴؛ داویدسون^۳ و همکاران، ۱۹۹۳؛ ویتچن و بلاچ^۴، ۱۹۹۶) تأکید شده است، اما استین و گرمن^۵ (۲۰۰۱) دریافتند که اغلب نشانه‌های اضطرابی در تعاملات اجتماعی، به درمان‌های مؤثر، پاسخ مثبت نشان می‌دهند. برای مثال نتایج مطالعه زیدر و هیمبرگ^۶ (۲۰۰۲) بر نقش مؤثر درمان شناختی - رفتاری در درمان نشانه‌های اضطرابی در تعاملات اجتماعی تأکید می‌کند. بی تردید، یکی از ملاک‌های محوری در دستیابی به پیشرفت در قلمرو درمان تجارب اجتماعی اضطراب‌زا، دسترسی به ابزارهای اندازه‌گیری روا و پایا، در موقعیت‌های تجربی و بالینی است.

با توجه به آنکه یکی از شاخص‌های مطرح در ارزیابی مفاهیم و سازه‌ها، قابلیت کاربردپذیری آن‌هاست، نتایج پژوهش حاضر، از طریق تکرار نتایج مطالعات پیشین، حمایت بیشتری درباره کاربردپذیری بین‌المللی مقیاس ترس از ارزیابی منفی به منظور انجام دادن مطالعاتی با محوریت مفهوم ترس از ارزیابی منفی فراهم می‌آورد. علاوه بر این، می‌توان اشاره کرد که پژوهش حاضر همانند بسیاری از پژوهش‌های دیگر، گامی در جهت تحکیم و تقویت مواضع روان‌شناسی فرهنگی و بین فرهنگی و پیشبرد اهداف آن محسوب می‌شود. بر این اساس، ضرورت انجام دادن مطالعاتی با تأکید بر نقش پایه‌های فرهنگی روان‌شناسی و بالعکس پایه‌های روان‌شناختی فرهنگ بیش از پیش احساس می‌شود. در این پژوهش، محققان سعی دارند با مطالعه مفهوم ترس از ارزیابی منفی در نوجوانان ایرانی، نقش با اهمیت پایه‌های فرهنگی در شکل‌گیری مفاهیم مختلف روان‌شناسی از جمله ترس از ارزیابی منفی را مطالعه و بررسی کنند.

در بافت روابط میان فردی نگرانی افراد درباره ارزیابی نامناسب دیگران از آنها - به عنوان یک عامل بازدارنده درون فردی - و انعکاس آن در گستره‌ای از پدیده‌های اجتماعی - روان‌شناختی نظیر هم‌رنگی^۷، رفتار از نظر اجتماعی حمایت‌کننده، ابراز وجود^۸، اسنادهای خود

-
1. Van Amerigan
  2. Alden & Taylor
  3. Davidson
  4. Wittchen & Bloch
  5. Stein & Gorman
  6. Zaider & Hiemberg
  7. conformity
  8. assertiveness

یاری دهنده^۱، اضطراب اجتماعی، تفاسیر خود ناتوان ساز^۲، تغییر نگرش، اطاعت و تسهیل اجتماعی تعمق‌پذیر است (اسچلنکر^۳، ۱۹۸۰). بر این اساس، شاید بتوان گفت که لازمه مطالعه نظامدار و هدفمند مقوله ترس از ارزیابی منفی - به مثابه مؤلفه شناختی تجارب اجتماعی اضطراب زا - پس از درک اهمیت مطالعه آن، دسترسی به ابزاری باشد که در اندازه‌گیری این سازه مؤثر است.

در این خصوص، یکی از پرستفاده‌ترین ابزارهای خود - گزارشی، مقیاس «ترس از ارزیابی منفی»^۴ است (لری^۵، ۱۹۸۳). این ابزار تعیین می‌کند که تا چه اندازه افراد در مواجهه با ارزیابی منفی دیگران، احساس نگرانی می‌کنند. افراد با نمره بالا در این مقیاس همواره به شیوه‌ای رفتار می‌کنند که از مواجهه با ارزیابی‌های منفی دیگران، برحذر باشند. برای مثال، افراد با نمره بالا در این مقیاس در مقایسه با افراد با نمره پایین، وقتی بر این باور هستند که تلاش آنها در انجام دادن تکالیف خسته‌کننده و تکراری با تأیید دیگران همراه می‌شود، در انجام دادن آن تکالیف جدیت و پشتکار بیشتری از خود نشان می‌دهند (واتسون و فرند^۶، ۱۹۶۹). این افراد در حالی که نسبت به تجربه ارزیابی‌های منفی احساس نگرانی شدید می‌کنند (اسمیت و ساراسون^۷، ۱۹۷۵)، همواره تلاش می‌کنند که از اطلاعات تهدید کننده ناشی از مقایسه اجتماعی اجتناب کنند (فرند و گیلبرت^۸، ۱۹۷۳). علاوه بر این، این افراد، یک رابطه مثبت نامتقارن - رابطه‌ای که فرد یا افراد در آن متمایل هستند بیشتر دوست داشته شوند تا دوست بدانند - را بر یک رابطه متعادل ترجیح می‌دهند (اسمیت و کمپبل^۹، ۱۹۷۳). در نهایت، این افراد در روابط خود با دیگران - به ویژه در گفتگوهای چهره به چهره - نسبت به گزینش عبارت‌های مثبت حساسیت زیادی از خود نشان می‌دهند (لری، ۱۹۸۳).

-
1. self-help attributions
  2. disempowering interpretation
  3. Schlenker
  4. Brief Fear of Negative Evaluation Scale (BFNES)
  5. Leary
  6. Watson & Friend
  7. Smith & Sarason
  8. Gillbert
  9. Campbell

چهارچوب نظری مقیاس ترس از ارزیابی منفی

الگوی نظری اضطراب اجتماعی، بنیان نظری مقیاس ترس از ارزیابی منفی را تشکیل می‌دهد. در الگوی نظری اضطراب اجتماعی، دو مؤلفه ترس از ارزیابی منفی - به مثابه یک ویژگی شناختی - و آشفتگی و اجتناب اجتماعی - به مثابه یک ویژگی رفتاری - از یکدیگر تفکیک شده‌اند. ترس از ارزیابی منفی، به ترس و نگرانی نوجوانان درباره ارزیابی‌های منفی دیگران اشاره می‌کند. این در حالی است که اجتناب اجتماعی بیان‌کننده بازداری رفتاری در تعامل‌های اجتماعی و نقطه مقابل آرمیدگی اجتماعی به معنای تجربه آرامش برای مواجهه با دیگران در نظر گرفته می‌شود (پاکلک و ویدس^۱، ۲۰۰۸؛ انگلز و همکاران، ۲۰۱۰). آغاز دوره نوجوانی با افزایش میل و تلاش برای شناخت خود، نگرانی درباره تصور از خود و نوعی از خودمیان بینی^۲ مشخص می‌شود که به نوجوان اجازه نمی‌دهد بین افکار خود و دیدگاه دیگران به ویژه همسالان تمایز ایجاد کند (پاکلک، ۲۰۰۴). بنابراین، برای نوجوانان، بُعد شناختی اضطراب اجتماعی یعنی ترس از ارزیابی منفی، افزایش بیشتری نشان می‌دهد.

مقیاس ترس از ارزیابی منفی (واتسون و فرند، ۱۹۶۹) ابعاد متفاوت اضطراب اجتماعی - ارزیابی، مانند آشفتگی، اجتناب و انتظارات را اندازه‌گیری می‌کند. به عبارت دیگر، واتسون و فرند (۱۹۶۹) به منظور ارزیابی تجربه آشفتگی و ناراحتی افراد در تعاملات اجتماعی، مقیاس ترس از ارزیابی منفی را به طور همزمان با مقیاس آشفتگی و اجتناب اجتماعی طراحی کردند. مقیاس آشفتگی و اجتناب اجتماعی، تجربه آشفتگی و اجتناب ناشی از حضور در موقعیت‌های اجتماعی و مقیاس ترس از ارزیابی منفی، نگرانی ناشی از ارزیابی‌های منفی دیگران را اندازه‌گیری می‌کند. واتسون و فرند (۱۹۶۹) در تعریف ترس از ارزیابی منفی بر نگرانی درباره ارزیابی‌های دیگران، آشفتگی مفرط نسبت به ارزیابی‌های منفی، اجتناب از موقعیت‌های ارزیابی و انتظار تجربه ارزیابی‌های منفی از دیگران تأکید کردند. مقیاس ترس از ارزیابی منفی، از متعارف‌ترین شاخص‌های اندازه‌گیری اضطراب اجتماعی است (مک نیل^۳ و همکاران، ۱۹۹۵). این مقیاس ۳۰ سؤال را شامل است و در آن سؤال‌ها به صورت «صحیح - غلط» پاسخ

---

1. Puklek & Videc
2. ego-centricism
3. McNeil

داده می‌شوند. شواهد تجربی مختلف - که با هدف بررسی ساختار عاملی و ویژگی‌های روان‌سنجی مقیاس ترس از ارزیابی منفی در میان نمونه‌های بالینی و غیربالینی انجام شده، نشان داده است که این مقیاس از ویژگی‌های روان‌سنجی مقبولی برخوردار است (واتسون و فرند، ۱۹۶۹؛ اسمیت و ساراسون، ۱۹۷۵؛ فرند و گیلبرت، ۱۹۷۳؛ کارکوران و فیچر^۱، ۲۰۰۰؛ دارم و گلاز^۲، ۲۰۰۱؛ وینتون^۳ و همکاران، ۱۹۹۵؛ کاکس^۴ و همکاران، ۱۹۹۸؛ ترنر^۵ و همکاران، ۱۹۸۷؛ راپی و لیم^۶، ۱۹۹۲).

فرم کوتاه مقیاس ترس از ارزیابی منفی

لری (۱۹۸۳) فرم کوتاه مقیاس ترس از ارزیابی منفی - شامل ۱۲ سؤال - را به منظور توصیف شناختارهای ترس آور و نگران کننده طراحی کرد. پاسخ دهنده، وضعیت خود را در هر سؤال در یک طیف پنج درجه‌ای (۱= هرگز صدق نمی‌کند تا ۵= تقریباً همیشه صدق می‌کند) مشخص می‌کند. در این مقیاس، از طریق هشت سؤال، وجود ترس و نگرانی درباره ارزیابی منفی دیگران و از طریق چهار سؤال دیگر، نبود ترس و نگرانی درباره ارزیابی منفی دیگران اندازه‌گیری می‌شود. نسخه کوتاه مقیاس ترس از ارزیابی منفی در مقایسه با مقیاس ۳۰ سؤالی، به دلیل برخورداری از مزیت کاربردی ایجاز، به مقدار زیادی در مطالعات اضطراب اجتماعی استفاده شده است (رودباغ^۷ و همکاران، ۲۰۰۴). لری (۱۹۸۳) ویژگی‌های روان‌سنجی نسخه کوتاه مقیاس ترس از ارزیابی منفی را در دانشجویان مطالعه کرد ($\sigma = ۸/۱۰$ و $M=۳۵/۷۰$). نسخه کوتاه مقیاس ترس از ارزیابی منفی همبستگی بالایی با مقیاس ترس از ارزیابی منفی نشان داد ($r = ۰/۹۶$). در مطالعه لری (۱۹۸۳) همسانی درونی ($\alpha=۰/۹۶$) و پایایی آزمون باز آزمون پس از چهار هفته ($r = ۰/۷۵$) بالا به دست آمد. نتایج مطالعه کولینز^۸ و همکاران (۲۰۰۵) - که با استفاده از نسخه تجدید نظر شده مقیاس ترس از ارزیابی منفی در

-
1. Corcoran & Fischer
  2. Durm & Glaze
  3. Winton
  4. Cox
  5. Turner
  6. Rapee & Lim
  7. Rodebaugh
  8. Collins

یک نمونه کانادایی از نظر بالینی مضطرب انجام شد، همبستگی متوسطی را بین مقیاس تجدید نظر شده و خرده مقیاس فویبای اجتماعی پرسشنامه ترس نشان داد ($r = 0/56$). نسخه کوتاه مقیاس ترس از ارزیابی منفی، مشارکت کنندگان مضطرب را از مشارکت کنندگان غیر مضطرب، به طور مؤفقیتم آمیزی، تفکیک می‌کند. پایایی در نمونه بالینی بسیار خوب بود ($\alpha = 0/97$) و همبستگی آزمون بازآزمون $0/94$ به دست آمد (کولینز و همکاران، ۲۰۰۵). مطالعاتی که با هدف بررسی ساختار عاملی فرم کوتاه مقیاس ترس از ارزیابی منفی انجام شده اند نتایج ناهماهنگی را نشان داده‌اند. برای مثال، نتایج مطالعه رودباغ و همکاران (۲۰۰۴) نشان داد که ساختار دو عاملی نسخه کوتاه مقیاس ترس از ارزیابی منفی شامل سؤال‌های نمره گذاری شده مثبت (۸ سؤال) و سؤال‌های نمره گذاری شده معکوس (۴ سؤال)، برازش مقبولی با داده‌ها دارد. داک^۱ و همکاران (۲۰۰۶) نشان دادند که ساختار دو عاملی ترس از ارزیابی منفی در مقایسه با ساختار تک عاملی در یک نمونه غیر دانشجوی و غیر بالینی برازش بهتری با داده‌ها دارد. ویکز^۲ و همکاران (۲۰۰۵) نیز در یک نمونه بالینی، به یک ساختار دو عاملی دست یافتند. نتایج تحلیل عاملی تأییدی در مطالعه شکری و همکاران (۱۳۸۷) - با هدف بررسی روایی عاملی ترس از ارزیابی منفی - نشان داد در حالی که الگوی تک عاملی ترس از ارزیابی منفی برازش مقبولی با داده‌ها دارد، الگوی دو عاملی نسخه کوتاه مقیاس ترس از ارزیابی منفی (شامل سؤال‌های نمره گذاری مثبت و معکوس) برازش بهتری با داده‌ها به دست داد. داده‌ها همچنین شواهد اولیه‌ای از پایایی نمرات ترسی از ارزیابی منفی به دست دادند. به عبارت دیگر، همسانی درونی برای عامل نمره گذاری شده مثبت ($\alpha = 0/87$) و برای مقیاس کامل ترس از ارزیابی منفی ($\alpha = 0/84$) خوب و برای عامل نمره گذاری شده منفی ($\alpha = 0/47$) مقبول بود. نمره‌های ترس از ارزیابی منفی به طور معناداری با نمره‌های پرسشنامه تنیدگی ناشی از انتظارات تحصیلی همبستگی نشان داد. همچنین نتایج این مطالعه نشان داد که دانش آموزان دختر در مقایسه با دانش آموزان پسر در ترس از ارزیابی منفی نمره‌های بالاتری گزارش کردند. نتایج مطالعات فوق با یافته پژوهش لری (۱۹۸۳) ناهمسو بود. به عبارت دیگر، یافته مطالعه لری (۱۹۸۳) از یک ساختار تک عاملی حمایت کرد.

1. Duke
2. Weeks

اگر چه در مطالعات مختلف ویژگی‌های روان‌سنجی نسخه کوتاه مقیاس ترس از ارزیابی منفی مقبول به دست آمده است، پایایی و روایی ترس از ارزیابی منفی در یک نمونه دانش‌آموزی غیر بالینی بررسی نشده است. مطالعه این مقوله در میان گروه‌های با ویژگی‌های مختلف حائز اهمیت فراوانی است. اول، دستیابی به داده‌های هنجاری در ترس از ارزیابی منفی به منظور تفسیر نمره‌های به دست آمده در گروه‌های با ویژگی‌های متفاوت از اهمیت فراوانی برخوردار است؛ دوم، الگوهای پاسخدهی تابع ویژگی‌های جمعیت شناختی است. برای مثال نتایج مطالعه گریتارس دورتی^۱ (۲۰۰۴) نشان داد که نرخ شیوع این ویژگی در میان جمعیت‌های سالخورده کمتر است؛ سوم، ممکن است بین نمونه دانشجویان و دانش‌آموزان از نظر نمره‌های به دست آمده در ترس از ارزیابی منفی تفاوت‌های معناداری وجود داشته باشد. برای مثال صحبت در جمع برای دانش‌آموزان در مقایسه با دانشجویان تکلیفی به مراتب دشوارتر است. در پایان، اغلب مطالعات اخیر که با هدف بررسی ساختار عاملی ترس از ارزیابی منفی انجام شده است، به جای ساختار تک عاملی به دست آمده در مطالعه لری (۱۹۸۳) از ساختار دو عاملی حمایت کردند. به عبارت دیگر، مطالعات انجام شده نشان داد که ساختار دو عاملی در مقایسه با ساختار تک عاملی برازش بهتری با داده‌ها نشان می‌دهد (رودباغ و همکاران، ۲۰۰۴؛ ویکز و همکاران ۲۰۰۵؛ داک و همکاران، ۲۰۰۶). همان‌طور که پیشتر اشاره شد نمونه بررسی شده در مطالعات پیشین مشتمل بر دانشجویان، غیر دانشجویان و گروه‌های بالینی بوده است.

با توجه به اهمیت و ضرورت بررسی مفهوم ترس از ارزیابی منفی در نوجوانان دختر و پسر، محققان در پژوهش حاضر قصد دارند تا از طریق یک مطالعه نظام‌دار ویژگی‌های روان‌سنجی و نیز استاندارد منطقه‌ای نسخه کوتاه مقیاس ترس از ارزیابی منفی را گزارش کنند. به عبارت دیگر، هدف پژوهش حاضر، آماده‌سازی، کاربرد و تفسیرپذیر کردن داده‌های حاصل از نسخه کوتاه مقیاس ترس از ارزیابی منفی نوجوانان دانش‌آموز ۱۸-۱۲ سال دختر و پسر شهر تهران از طریق هنجاریابی آن بود.

روش

جامعه آماری پژوهش حاضر کلیه دانش‌آموزان دختر و پسر مقطع راهنمایی و

---

1. Gretarsdottir

دبیرستان‌های متوسطه دولتی، مناطق ۱۹ گانه شهر تهران بودند. آزمودنی‌های پژوهش حاضر را ۵۰۰ نفر از دانش‌آموزان (۲۲۴ پسر و ۲۷۶ دختر) راهنمایی و دبیرستانی شهر تهران تشکیل دادند که با روش نمونه‌گیری چندمرحله‌ای انتخاب شدند. در روش نمونه‌گیری چندمرحله‌ای، با توجه به حجم بالای جامعه آماری، افراد نمونه با توجه به سلسله‌مراتبی (از واحدهای بزرگتر به کوچکتر) از انواع واحدهای جامعه انتخاب می‌شوند (سرمد و همکاران، ۱۳۸۳). در پژوهش حاضر، دانش‌آموزان در چند مرحله، با استفاده از واحدهای نمونه‌گیری مختلف به طور تصادفی، انتخاب شدند. برای این منظور، ابتدا از بین مناطق ۱۹ گانه آموزش و پرورش شهر تهران، به منظور کنترل متغیرهای فرهنگی، اجتماعی، اقتصادی و تعمیم‌پذیری بیشتر داده‌ها، ۵ منطقه از ۵ محدوده تهران یعنی شمال، جنوب، شرق، غرب و مرکز انتخاب شدند. سپس در هر یک از مناطق نامبرده فهرست مدارس راهنمایی و دبیرستان‌های دولتی دخترانه و پسرانه‌ای که هر سه پایه را داشتند استخراج و از بین آن‌ها به طور تصادفی یک مدرسه دخترانه و یک مدرسه پسرانه انتخاب شدند. در نهایت، از بین مدارس منتخب به تفکیک پایه در هر دو مقطع راهنمایی و دبیرستان کلاس‌ها انتخاب شدند.

ابزارهای این پژوهش عبارت است از:

الف) فرم کوتاه مقیاس ترس از ارزیابی منفی (لری، ۱۹۸۳) ۱۲ سؤال را شامل است و سطوح متمایز تجارب اضطراب زای افراد را در مواجهه احتمالی با ارزیابی‌های منفی آتی، اندازه‌گیری می‌کند. در این مقیاس، هر سؤال در یک طیف ۵ درجه‌ای پاسخ داده می‌شود. نمره‌های بالا نشان می‌دهند که فرد سطوح بالای اضطراب و ترس را تجربه می‌کند. در پژوهش حاضر، ضریب آلفای کرانباخ نمره کلی و زیر مقیاس‌های سؤال‌های نمره‌گذاری شده مثبت و معکوس به ترتیب ۰/۸۰، ۰/۸۲ و ۰/۸۱ به دست آمد. نتایج مطالعه شکر و همکاران (۱۳۸۷) از روایی سازه نسخه کوتاه مقیاس ترس از ارزیابی منفی، به طور تجربی حمایت کرد. در این مطالعه شکر و همکاران (۱۳۸۷)، همسانی درونی برای عامل نمره‌گذاری شده مثبت $(\alpha=0/82)$ ، برای عامل نمره‌گذاری شده منفی خوب $(\alpha=0/81)$ و مقیاس کامل ترس از ارزیابی منفی $(\alpha=0/80)$ به دست آمد.

ب) پرسشنامه دشواری‌های بین فردی در نوجوانان^۱ یک ابزار خودگزارشی ۳۶ سؤالی است که انگلز و همکاران (۲۰۰۵)، آن را به منظور اندازه‌گیری سطح دشواری میان فردی ادراک شده نوجوانان ۱۸-۱۲، در دامنه وسیعی از روابط و موقعیت‌های اجتماعی طراحی کردند. برای گروه‌های جنسی مختلف، نسخه‌های متفاوتی وجود دارد. در این مقیاس، مشارکت کنندگان بر اساس ادراک از دشواری موقعیت‌ها و روابط اجتماعی، به هر سؤال در یک مقیاس لیکرت ۵ درجه‌ای (۴-۰) پاسخ می‌دهند. نتایج مطالعه انگلز و همکاران (۲۰۰۵) - که با هدف بررسی ساختار عاملی QIDA انجام شد - نشان داد که این پرسشنامه شامل پنج زیر مقیاس جرأت‌ورزی^۲، روابط با غیرهمجنس^۳، صحبت کردن در جمع^۴، روابط خانوادگی^۵ و دوستی نزدیک^۶ بود. با افزایش نمره نوجوانان در این پرسشنامه، نمره آن‌ها در دشواری‌های بین فردی افزایش نشان می‌دهد. همسو با نتایج پژوهش انگلز و همکاران (۲۰۰۵) یافته‌های پژوهش زو و همکاران (۲۰۰۶) که با هدف بررسی روایی عاملی و ویژگی‌های روانسنجی QIDA انجام شد ضمن تأیید ساختار پنج عاملی QIDA نشان داد که این ابزار برای اندازه‌گیری دشواری‌های میان فردی در نوجوانان چینی از توان بالایی برخوردار است. نتایج مطالعه شگری و همکاران (۱۳۸۹) - که با هدف آزمون ساختار عاملی و ویژگی‌های روان‌سنجی QIDA در میان گروهی از نوجوانان ایرانی انجام شد - همسو با یافته‌های انگلز و همکاران (۲۰۰۵)، از ساختار پنج عاملی QIDA، به طور تجربی حمایت کرد. در پژوهش حاضر، ضرایب آلفای کرانباخ زیرمقیاس‌های جرأت‌ورزی، روابط با غیرهمجنس، صحبت کردن در جمع، روابط خانوادگی و دوستی نزدیک و نمره کلی QIDA به ترتیب برابر با ۰/۸۸، ۰/۷۳، ۰/۶۶، ۰/۵۶ و ۰/۸۸ به دست آمد.

ج) مقیاس اضطراب اجتماعی نوجوانان^۷: ۲۸ سؤال را شامل است. هر سؤال در یک مقیاس ۵ درجه‌ای پاسخ داده می‌شود. مقیاس مزبور دو زیرمقیاس بیم و ترس از ارزیابی منفی^۸

1. Questionnaire about Interpersonal Difficulties for Adolescents (QIDA)
2. assertiveness
3. heterosexual relationships
4. public speaking
5. family relationships
6. close friendships
7. Social Anxiety Scale for Adolescents (SASA)
8. apprehension and fear of negative evaluation

(۱۵ سؤال) و تنش و بازداری در تماس اجتماعی^۱ (۱۳ سؤال) را شامل است (پاکلک، ۱۹۹۷). یافته‌های پژوهش‌های گارسیا - لوپز^۲ و همکاران (۲۰۰۱)، زو^۳ و همکاران (۲۰۰۸) پاکلک و ویدیس (۲۰۰۸) نشان می‌دهد که مقیاس اضطراب اجتماعی نوجوانان برای اندازه‌گیری اضطراب اجتماعی نوجوانان از توان بالایی برخوردار است. نتایج تحلیل مؤلفه‌های اصلی^۴ در مطالعه خدایی و همکاران (زیر چاپ)، همسو با نتایج مطالعات پاکلک (۱۹۹۷)، گارسیا - لوپز و همکاران (۲۰۰۱) و زو و همکاران (۲۰۰۸) نشان داد که مقیاس اضطراب اجتماعی نوجوانان از دو عامل تشکیل شده است. نتایج تحلیل عاملی تأییدی در مطالعه خدایی و همکاران (زیر چاپ) نشان داد در حالی که الگوی تک عاملی مقیاس اضطراب اجتماعی نوجوانان برآزش مقبولی با داده‌ها دارد، الگوی دو عاملی شامل ابعاد بیم و ترس از ارزیابی منفی و تنش و بازداری در تماس اجتماعی برآزش بهتری با داده‌ها به دست داد. همچنین، در مطالعه خدایی و همکاران (زیر چاپ)، همبستگی مثبت و معنادار بین نمره کلی و ابعاد مقیاس اضطراب اجتماعی نوجوانان با نمره کلی و زیرمقیاس‌های اضطراب اجتماعی نوجوانان، نمره کلی و زیرمقیاس‌های BFNES و روان‌رنجورخویی^۵ و همبستگی منفی و معنادار نمره کلی و ابعاد مقیاس اضطراب اجتماعی نوجوانان با برون‌گرایی^۶ روایی هم‌گرایی مقیاس اضطراب اجتماعی نوجوانان را تأیید کرد. در این پژوهش، ضرایب آلفای کرانباخ برای زیرمقیاس‌های بیم و ترس از ارزیابی منفی و تنش و بازداری در تماس اجتماعی و نمره کلی اضطراب اجتماعی به ترتیب برابر با ۰/۸۴، ۰/۶۸ و ۰/۸۳ به دست آمد.

شیوه اجرای پژوهش

پژوهش حاضر، توصیفی و از نوع همبستگی بود. در تحقیقات همبستگی، رابطه بین متغیرهای پژوهش بر اساس هدف تحقیق تحلیل می‌شود. در تحقیقات مبتنی بر تحلیل عاملی، به منظور تحلیل همبستگی‌های دومتغیری متغیرهای مورد بررسی، از جدولی به نام ماتریس

1. tension and inhibition in social contact
2. Garcia-lopez
3. Zhou
4. principal components
5. neuroticism
6. extroversion

همبستگی استفاده می‌شود. بر این اساس، به منظور پی بردن به متغیرهای زیربنایی یک پدیده یا تلخیص مجموعه‌ای از داده‌ها از روش تحلیل عاملی استفاده می‌شود (سرمد و همکاران، ۱۳۸۳). در این پژوهش، به منظور آماده‌سازی پرسشنامه‌های مورد استفاده، ابتدا پرسشنامه‌ها به فارسی ترجمه شد. سپس، از دو متخصص زبان انگلیسی درخواست شد که آن‌ها را به انگلیسی برگردانند. تفاوت موجود بین نسخه‌های انگلیسی ارزیابی شد و از طریق «فرایند مرور مکرر»^۱ این تفاوت‌ها به حداقل ممکن کاهش یافت. بر این اساس، مترادف معنایی دو نسخه فارسی و انگلیسی به دقت بررسی شد. به دنبال آن چند نفر از اعضاء محترم هیئت علمی دانشگاه روایی محتوا و تطابق فرهنگی این پرسشنامه را مطالعه و تأیید کردند. سپس، پرسشنامه‌ها به طور گروهی در کلاس‌های منتخب در اختیار دانش‌آموزان قرار گرفت. در این پژوهش، به منظور جلوگیری از سوگیری احتمالی در پاسخ به سؤال‌های پرسشنامه‌ها و تقویت اعتبار نتایج جمع‌آوری شده از راهکار ایجاد موازنه^۲ استفاده شد. با توجه به تعداد سؤال‌ها، میانگین زمان پاسخ به سؤال‌های پرسشنامه‌ها ۵۰-۴۵ دقیقه پیش‌بینی شد. در نهایت، پس از گردآوری داده‌ها و ورود آن‌ها به رایانه، تحلیل داده‌ها با استفاده از نرم‌افزارهای آماری SPSS^۳ و لیزرل^۴، انجام شد.

یافته‌ها

در این پژوهش، تحلیل عاملی تأییدی^۵، با استفاده از نرم‌افزار لیزرل نسخه ۸/۵ بر روی الگوی‌های تک‌عاملی و دو عاملی مقیاس ترس از ارزیابی منفی انجام شد. در الگوی دو عاملی، همسو با نتایج مطالعه شکری و همکاران (۱۳۸۷) و داک و همکاران (۲۰۰۶)، دو متغیر مکنون مرتبه اول سؤال‌های نمره‌گذاری شده مثبت و معکوس فرض شد که هر کدام به ترتیب شامل ۸ و ۴ نشانگر بودند. در مقابل، در الگوی تک‌عاملی فرض شد که تمام ۱۲ سؤال بدون تفکیک به سمت یک سازه واحد نشانه می‌روند. سپس، الگوی‌های دو عاملی تک‌عاملی، مقایسه شدند. در این پژوهش، به منظور برآورد الگو از روش حداکثر احتمال، و به آزمون برازندگی الگو از

-
1. iterative review process
  2. counterbalance
  3. Statistical Package for Social Sciences (SPSS)
  4. linears Structural Relations (LISREL)
  5. conformatory factor analysis

شاخص هایی مانند شاخص مجذور خبی (χ^2)، شاخص مجذور خبی بر درجه آزادی (χ^2 / df)، شاخص برازش مقایسه ای^۱، شاخص نیکویی برازش^۲، شاخص نیکویی برازش انطباقی^۳، باقیمانده مجذور میانگین^۴ و خطای ریشه مجذور میانگین تقریب^۵ استفاده شد. جدول ۱ بارهای عاملی^۶ برآورد شده الگوی دو عاملی را نشان می دهد. در تحلیل عاملی تأییدی، مقادیر عددی بین عامل (ها) و نشانگر (ها) یعنی بارهای عاملی با توجه به وزن های بتا نشان داده می شوند (اسچماکر و لوماکس^۷، ۱۹۹۶). در الگوی دو عاملی تمام بارهای عاملی معنادار به دست آمد ($p < 0/05$).

همان طور که در جدول ۲ مشاهده می شود در الگوی دو عاملی، شاخص های GFI و AGFI بزرگتر از ۰/۹۵، مقادیر RSMR و RMSEA کوچکتر از ۰/۰۵ و χ^2 / df نیز کمتر از ۳ به دست آمد. بنابراین الگوی دو عاملی با داده ها برازش مقبولی نشان می دهد. در مقابل، در الگوی تک عاملی شاخص های GFI و AGFI کوچکتر از ۰/۹۵، مقادیر SRMR و RMSEA بزرگتر از ۰/۰۵ و نسبت χ^2 / df نیز بزرگتر از ۳ به دست آمد. بنابراین، این الگو با داده ها برازش نشان نمی دهد.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

1. Comparative Fit Index (CFI)
2. Goodness of Fit Index (GFI)
3. Adjusted Goodness of Fit Index (AGFI)
4. Root Mean Square Residual (RMSR)
5. Root Mean Square Error of Approximation (RMSEA)
6. factor loading
7. Schumacker & Lomax

جدول ۱: تحلیل عاملی تأییدی الگوی دو عاملی

سؤال‌های نمره گذاری	سؤال‌های نمره گذاری شده معکوس	سؤال‌های نمره گذاری شده مثبت
		۱- من نگران این هستم که دیگران درباره من چه فکری خواهند کرد، حتی هنگامی که می‌دانم هیچ تفاوتی نمی‌کند.
۰/۷۸		۲- حتی اگر بدانم تاثیر نامطلوبی از من در ذهن دیگران شکل گرفته، به آن بی‌اعتنا هستم.
		۳- من غالباً از اینکه دیگران متوجه نواقص و عیوب من شوند، می‌ترسم.
۰/۷۰		۴- به ندرت نگران این هستم که چه نوع تاثیری بر ذهن فرد دیگری می‌گذارم.
		۵- می‌ترسم که مورد پذیرش دیگران واقع نشوم.
		۶- می‌ترسم که دیگران از من عیب جویی کنند.
۰/۷۵		۷- نظرات دیگران درباره من مرا ناراحت نمی‌کند.
		۸- هنگامی که با دیگران صحبت می‌کنم، نگرانم که آنها درباره من چه فکر می‌کنند.
		۹- به طور معمول نگران این هستم که چه نوع تاثیری از خود بر ذهن دیگران می‌گذارم.
۰/۸۱		۱۰- اگر بدانم کسی درباره من قضاوت و داوری می‌کند، این امر تاثیر اندکی بر من دارد.
		۱۱- گاهی اوقات فکر می‌کنم بیش از حد نگران این هستم که دیگران درباره من چه فکر می‌کنند.
		۱۲- من اغلب نگرانم که در حرف یا عمل مرتکب اشتباهی شوم.

جدول ۲: خلاصه شاخص‌های برازش الگوهای تحلیل عاملی تأییدی

الگوها	χ^2	Df	χ^2/df	GFI	AGFI	SRMR	RMSEA
الگوی تک عاملی	۹۰۷/۹۹	۵۴	۱۶/۸۱	۰/۷۷	۰/۶۶	۰/۱۴	۰/۱۷
الگوی دو عاملی	۱۴۳/۷۱	۵۳	۲/۷۱	۰/۹۵	۰/۹۳	۰/۰۴	۰/۰۵

جدول ۳: مشخصه‌های آماری BFNE با اجرای روش PC برای دو عامل

عامل	ارزش ویژه	درصد واریانس	درصد تراکمی
سؤال‌های نمره گذاری شده مثبت	۴/۱۰	۳۰/۹۳	۳۰/۹۳
سؤال‌های نمره گذاری شده معکوس	۲/۳۰	۲۰/۲۷	۵۱/۲۱

همبستگی بین زیرمقیاس‌های سؤال‌های نمره گذاری شده مثبت و معکوس ۰/۱۳- و همبستگی زیرمقیاس‌های سؤال‌های نمره گذاری شده مثبت و معکوس با نمره کلی BFNE به ترتیب برابر با ۰/۸۸ و ۰/۵۹ به دست آمد.

قبل از انجام تحلیل عاملی اکتشافی^۱، به منظور آگاهی از این که آیا نمونه برای انجام دادن این تحلیل مناسب است اندازه شاخص کیفیت نمونه برداری کایزر، میر و آلکین^۲ محاسبه و برابر با ۰/۸۳ و آزمون کرویت بارتلت^۳ $p < ۰/۰۰۱$ ($N=۵۰۰$) $p < ۰/۰۰۱$ به دست آمد که نشان می‌دهد نمونه و ماتریس همبستگی برای تحلیل مناسب بودند. برای تعیین مناسب‌ترین عامل‌ها، با در نظر گرفتن نمودار صخره‌ای^۴، ارزش‌های ویژه^۵ و درصد واریانس تبیین شده توسط هر عامل، عامل‌های ذکر شده با روش عامل‌یابی محور اصلی^۶ و چرخش اوبلیمین^۷ استخراج شدند (جدول ۳). در جدول ۴، آماره‌های میانگین و انحراف استاندارد، بارهای عاملی حاصل از تحلیل مؤلفه‌های اصلی و میزان‌های اشتراک برای سؤال‌های BFNES گزارش شد.

جدول ۴: آماره‌ها و بارهای عاملی سؤال‌های زیرمقیاس‌های BFNE

سؤال	M	SD	بار عاملی	میزان اشتراک
عامل اول: سؤال‌های نمره گذاری شده مثبت = $\alpha=۰/۸۲$				
۸	۲/۷۵	۱/۴۳	۰/۷۴	۰/۵۴
۱۱	۲/۶۶	۱/۴۱	۰/۷۳	۰/۵۳
۵	۲/۷۷	۱/۴۴	۰/۷۰	۰/۴۹
۶	۲/۵۰	۱/۴۰	۰/۶۷	۰/۴۶
۳	۲/۵۴	۱/۳۴	۰/۶۴	۰/۴۴
۱۲	۳/۰۸	۱/۳۹	۰/۶۰	۰/۳۷
۱	۲/۷۱	۱/۳۲	۰/۵۴	۰/۳۰
۹	۳/۰۵	۱/۶۱	۰/۵۲	۰/۳۲
عامل دوم: سؤال‌های نمره گذاری شده معکوس = $\alpha=۰/۸۱$				
۷	۲	۱/۶	۰/۵۹	۰/۳۵
۱۰	۱/۵	۱/۵	۰/۵۸	۰/۳۴
۴	۲/۱	۱/۶	۰/۵۵	۰/۴۱
۲	۱/۹	۱/۷	۰/۴۹	۰/۲۷

1. exploratory factor analysis
2. Kaiser-Meyer-Olkin measure of sampling adequacy index
3. Bartlett's test of sphericity
4. Scree plot
5. Eigen value
6. principal axis factoring
7. Oblimin rotation

روایی همگرا

در این پژوهش، به منظور بررسی روایی همگرای BFNE، همبستگی بین زیرمقیاس‌ها و نمره کلی نوجوانان در QIDA و SASA با زیرمقیاس‌ها و نمره کلی ترس از ارزیابی منفی به ترتیب در جداول ۵ و ۶ محاسبه شد.

همبستگی مثبت و معنادار بین زیرمقیاس‌ها و نمره کلی QIDA با زیرمقیاس سؤال‌های نمره گذاری شده مثبت و نمره کلی BFNE و همبستگی منفی و معنادار بین زیرمقیاس‌ها و نمره کلی QIDA با زیرمقیاس سؤال‌های نمره گذاری شده معکوس و همبستگی مثبت و معنادار بین نمره کلی و زیرمقیاس‌های SASA با زیرمقیاس سؤال‌های نمره گذاری شده مثبت و نمره کلی BFNE و همبستگی منفی و معنادار بین نمره کلی و زیرمقیاس‌های SASA با زیرمقیاس سؤال‌های نمره گذاری شده معکوس، نشان می‌دهد که مقیاس ترس از ارزیابی منفی از روایی همگرا برخوردار است.

جدول ۵: ماتریس همبستگی زیرمقیاس‌ها و نمره کلی BFNE با زیرمقیاس‌ها و نمره کلی QIDA

SASA	TISC	AFNE	
**۰/۲۱	*۰/۱۲	**۰/۲۵	سؤال‌های نمره گذاری شده مثبت
*-۰/۱۱	*-۰/۱۰	*-۰/۱۲	سؤال‌های نمره گذاری شده معکوس
*۰/۱۲	*۰/۱۰	**۰/۱۴	نمره کلی FNE-B

* $P < 0/05$

** $P < 0/01$

جدول ۶: ماتریس همبستگی زیرمقیاس‌ها و نمره کلی BFNE با زیرمقیاس‌ها و نمره کلی SASA

QIDA	CF	FR	PS	HR	AS	
**۰/۳۵	*۰/۰۹	*۰/۱۰	**۰/۳۴	**۰/۲۱	**۰/۳۵	سؤال‌های نمره گذاری شده مثبت
*-۰/۱۱	**۰/۰۹	**۰/۱۳	*-۰/۱۰	-۰/۰۷	*-۰/۰۹	سؤال‌های نمره گذاری شده معکوس
**۰/۳۲	*۰/۰۹	*۰/۱۱	**۰/۳۱	**۰/۲۰	**۰/۳۱	نمره کلی FNE-B

* $P < 0/05$

** $P < 0/01$

ویژگی‌های روانسنجی BFNE

همسانی درونی

در پژوهش حاضر، ترتیب ضرایب آلفای کرانباخ گزارش شده برای زیرمقیاس‌ها و نمره کلی مقیاس ترس از ارزیابی منفی از ۰/۸۰ تا ۰/۸۲ به دست آمد که نشان دهنده سطوح بالای همسانی درونی این مقیاس است.

پایایی از طریق آزمون بازآزمون

یک زیرنمونه^۱ از دانش آموزان شامل ۱۲۰ نفر BFNE را در دو مقطع با فاصله زمانی ۲ هفته پاسخ دادند. ضرایب همبستگی حاصل از آزمون بازآزمون برای زیرمقیاس‌های سؤال‌های نمره گذاری شده مثبت و معکوس و نمره کلی ترس از ارزیابی منفی به ترتیب برابر با ۰/۷۹، ۰/۷۷، ۰/۷۸ به دست آمد که ضرایب مقبولی است.

جدول ۷ شاخص‌های توصیفی میانگین و انحراف معیار زیرمقیاس‌ها و نمره کلی مقیاس ترس از ارزیابی منفی را در سطوح متغیرهای سن و جنس نشان می‌دهد.

جدول ۷: میانگین و انحراف معیار نمره‌های زیر مقیاس‌ها و نمره کلی FNE-B به تفکیک سن و جنس

سال ۱۶-۱۸	سال ۱۴-۱۶	سال ۱۲-۱۴	
M (SD)	M (SD)	M (SD)	
سؤال‌های نمره گذاری شده مثبت			
۱۹/۹۱ (۸/۰۴)	۲۱/۴۱ (۶/۲۶)	۲۳/۱۸ (۵/۴۸)	پسران
۲۲/۴۷ (۷/۷۰)	۲۲/۰۷ (۷/۲۷)	۲۳/۸۰ (۵/۳۲)	دختران
سؤال نمره گذاری شده معکوس			
۴/۹۲ (۱/۳۷)	۱۱/۲۵ (۴/۵۵)	۱۲/۲۷ (۴/۰۵)	پسران
۷/۷۹ (۰/۸۷)	۱۲/۶۰ (۳/۸۶)	۱۲/۵۰ (۴/۴۵)	دختران
نمره کلی FNE-B			
۲۴/۸۳ (۸/۰۱)	۳۲/۶۶ (۸/۸۸)	۳۵/۴۵ (۷/۱۸)	پسران
۳۰/۲۶ (۷/۹۱)	۳۴/۶۸ (۷/۳۹)	۳۶/۳۰ (۸/۳۷)	دختران

تفاوت‌های سنی و جنسی در BFNE

به منظور تعیین تفاوت‌های جنسی و سنی در زیرمقیاس‌های ترس از ارزیابی منفی، از یک طرح تحلیل واریانس چندمتغیری 2×3^1 استفاده شد. در این تحلیل، گروه‌های جنسی (دختر و پسر) و گروه‌های سنی (۱۲-۱۴، ۱۶-۱۸ و ۱۶-۱۸) به عنوان متغیر مستقل و زیرمقیاس‌های ترس از ارزیابی منفی متغیرهای وابسته بود.

قبل از اجرای تحلیل واریانس چندمتغیری، بررسی مفروضه‌های نرمال بودن توزیع و همگنی ماتریس واریانس - کواریانس ضروری است. بنابراین، در پژوهش حاضر، مفروضه نرمال بودن توزیع به وسیله آزمون کولموگروف - اسمیرنوف^۲، و مفروضه همگنی ماتریس‌های واریانس - کواریانس از آماره «ام. باکس»^۳ استفاده شد (دنسی و رییدی^۴، ۱۹۹۹). سطح معناداری آزمون کولموگروف - اسمیرنوف برای توزیع هر یک از زیرمقیاس‌های سؤال‌های نمره گذاری مثبت و سؤال‌های نمره گذاری معکوس به ترتیب برابر با ۰/۰۹۲، ۰/۰۸۴ به دست آمد و از آن جا که از ۰/۰۵ بزرگتر بودند، مفروضه نرمال بودن توزیع برای زیرمقیاس‌ها تأیید شد. مقدار آماره ام. باکس برای مفروضه همگنی ماتریس‌های واریانس - کواریانس $[P < 0/001]$ ، $F(15, 353772/2) = 425/170$ [تأیید نشد. اغلب، کاربرد طرح تحلیل واریانس چندمتغیری مستلزم استفاده از نمونه‌ای بزرگ است و آماره ام. باکس، نسبت به نمونه‌های بزرگ شاخصی اکید و حساس است (تباچنیک و فیدل^۵، ۲۰۰۱).

نتایج تحلیل واریانس چند متغیری زیرمقیاس‌های ترس از ارزیابی منفی با استفاده از آماره ویلکز لامبدا نشان داد که بین دو جنس (ویلکز لامبدا = ۰/۹۴۷، $13/740 = (493 \text{ و } 2)$ ، $P < 0/001$) و گروه‌های سنی (ویلکز لامبدا = ۰/۵۲۲، $94/570 = (986 \text{ و } 4)$ ، $P < 0/001$) تفاوت معنادار وجود دارد. اثر تعامل جنس و سن معنادار به دست نیامد (ویلکز لامبدا = ۰/۹۶۷، $4/22 = (986 \text{ و } 4)$ ، $P = 0/10$).

با توجه به برونشد اولیه MANOVA و معناداری تفاوت بین سطوح متغیرهای مستقل در

1. Multivariate Analysis of Variance (MANOVA)
2. Kolmogorove-Smirnow Test
3. Box's M
4. Dancey & Reidy
5. Tabachnick & Fidell

ترکیب خطی متغیرهای وابسته (زیرمقیاس‌های BFNE)، استفاده از تصحیح بنفرونی ضروری به نظر می‌رسد تا آگاهی پیدا کنیم که کدام یک از متغیرهای وابسته به معنادار بودن نتیجه کمک کرده است. با توجه به این که در طرح پژوهش حاضر دو متغیر وابسته وجود دارد، نتیجه‌ای معنادار خواهد بود که مقدار P آن کمتر از ۰/۰۲۵ باشد (۰/۰۲۵ = ۲ : ۰/۰۵). نتایج جدول ۸ نشان می‌دهد که دختران در مقایسه با پسران در سؤال‌های نمره گذاری شده مثبت و معکوس، نمره‌های بالاتری گزارش کردند. نتایج همچنین نشان داد که گروه سنی ۱۴-۱۲ سال در مقایسه با گروه‌های سنی دیگر در زیرمقیاس‌های سؤال‌های نمره گذاری شده مثبت و معکوس نمره‌های بالاتری گزارش کردند.

جدول ۸: نتایج اثرات بین گروهی زیرمقیاس‌های BFNE به تفکیک در عامل‌های سن و جنس

متغیر	F(df)	η^2	P
جنس			
سؤال‌های نمره گذاری شده مثبت	۵/۳۵ (۱)	۰/۰۲	* ۰/۰۰۹
سؤال‌های نمره گذاری شده معکوس	۲۵/۱ (۱)	۰/۰۵	* ۰/۰۰۱
سن			
سؤال‌های نمره گذاری شده مثبت	۴/۷۰ (۲)	۰/۰۲	* ۰/۰۱۲
سؤال‌های نمره گذاری شده معکوس	۳/۴۹ (۲)	۰/۴۷	* ۰/۰۰۱

سپس، به منظور تعیین تفاوت‌های جنسی و سنی در نمره کلی ترس از ارزیابی منفی نوجوانان از یک طرح تحلیل واریانس دوره‌ای استفاده شد. نتایج نشان داد که اثر اصلی جنس [$F(۱, ۴۹۴) = ۱۲/۶۴, P < ۰/۰۰۱$] و اثر اصلی سن [$F(۲, ۴۹۴) = ۵۰/۳۹, P < ۰/۰۰۱$] از نظر آماری معنادار و کنش متقابل بین جنس و سن [$F(۲, ۴۹۴) = ۱/۸۴, P = ۰/۲۱۱$] غیرمعنادار بود.

نمره گذاری و تفسیر

محاسبه نمره‌های خام کلی و زیرمقیاس‌های BFNE

در ترس از ارزیابی منفی، از مجموع نمرات گزارش شده نوجوانان در زیرمقیاس‌های مختلف، نمره‌های خام زیرمقیاس‌های ترس از ارزیابی منفی محاسبه می‌شود. با افزایش نمره نوجوان در هر زیرمقیاس، بر میزان تجربه ترس ناشی از ارزیابی منفی در آن زیرمقیاس افزوده می‌شود. از مجموع نمره‌های خام زیرمقیاس‌ها، نمره خام کلی ترس از ارزیابی منفی محاسبه می‌شود.

تبدیل نمره‌های خام به نمره‌های هنجار شده

نمره‌های خام کلی و زیرمقیاس‌های ترسی از ارزیابی منفی به رتبه‌های درصدی تبدیل پذیر است. رتبه درصدی انعکاس دهنده رتبه نسبی نمره ترس از ارزیابی منفی یک نوجوان است و بیان‌کننده آن است که چند درصد نمره‌ها در توزیع نمره‌های مربوط به ترس از ارزیابی منفی نوجوانان دیگر در توزیع، زیر آن نمره قرار گرفته‌اند.

جداول ۹-۱۱ تبدیل نمره‌های خام به رتبه‌های درصدی را به تفکیک گروه‌های جنسی و سنی برای نمره کلی و زیرمقیاس‌های ترس از ارزیابی منفی نشان می‌دهد (با توجه به وجود تفاوت‌های جنسی و سنی در نمره کلی و زیرمقیاس‌های ترس از ارزیابی منفی، مقایسه‌های هنجاری به طور جدا برای گروه‌های جنسی و سنی ارائه می‌شود).

جدول ۹: معادل‌های درصدی نمره‌های خام زیرمقیاس سؤال‌های نمره گذاری شده مثبت BFNE

رتبه‌های درصدی	نمره‌های خام						رتبه‌های درصدی
	دختران			پسران			
	سال ۱۶-۱۸	سال ۱۴-۱۵	سال ۱۲-۱۳	سال ۱۶-۱۸	سال ۱۴-۱۵	سال ۱۲-۱۳	
۵	۱۱	۱۱	۱۴/۱۵	۹	۱۱/۶۰	۱۵/۱	۵
۱۰	۱۳	۱۳	۱۶/۳۰	۹/۳۰	۱۵	۱۸	۱۰
۱۵	۱۴/۰۵	۱۴	۱۷/۴۵	۱۱	۱۶	۱۸	۱۵
۲۰	۱۶	۱۵	۱۹	۱۱	۱۶/۴۰	۱۹	۲۰
۲۵	۱۶	۱۶	۱۹/۷۵	۱۲	۱۷	۱۹	۲۵
۳۰	۱۷	۱۷	۲۱/۸۰	۱۴	۱۷/۶۰	۱۹	۳۰
۳۵	۱۹/۴۵	۱۸	۲۲	۱۶	۱۸	۲۱	۳۵
۴۰	۲۰	۱۹/۲۰	۲۲/۲۰	۱۷	۱۸/۸۰	۲۱/۸	۴۰
۴۵	۲۱	۲۱	۲۳	۱۸	۲۰	۲۳	۴۵
۵۰	۲۱	۲۲	۲۳	۲۰	۲۰	۲۳	۵۰
۵۵	۲۳	۲۲/۹۵	۲۴	۲۱	۲۱/۶۰	۲۴	۵۵
۶۰	۲۴	۲۵	۲۴/۸۰	۲۲	۲۲	۲۴	۶۰
۶۵	۲۴/۵۵	۲۲/۸۵	۲۵/۹۵	۲۳	۲۲/۸۰	۲۵	۶۵
۷۰	۲۶	۲۶/۳۰	۲۷/۱۰	۲۴	۲۳	۲۵	۷۰
۷۵	۲۸	۲۸	۲۸	۲۵	۲۵	۲۶	۷۵
۸۰	۳۰	۲۸/۲۰	۲۹/۴۰	۲۸	۲۵	۲۷	۸۰
۸۵	۳۲	۳۰	۳۱	۲۹	۲۹/۲۰	۲۷	۸۵
۹۰	۳۳/۳۰	۳۱	۳۱/۷۰	۳۰/۷۰	۳۱	۳۱	۹۰
۹۵	۳۷/۶۵	۳۵	۳۲	۳۵/۷۰	۳۵/۶۰	۳۳	۹۵
۹۹	۴۰	۳۸	۳۳	۳۹/۷۴	۳۸	۴۰	۹۹
N	۱۴۶	۸۸	۴۲	۱۱۲	۵۱	۶۱	N
M	۲۲/۴۷	۲۲/۰۸	۲۳/۸۱	۱۹/۹۱	۲۱/۴۱	۲۳/۱۸	M
SD	۷/۷۰	۷/۲۷	۵/۳۲	۸/۰۴	۶/۲۶	۵/۴۸	SD

به منظور تبدیل نمره‌های خام کلی و زیرمقیاس‌های BFNE، نمره‌های خام را در ستون‌های مربوط به هر یک از جداول هنجار مشخص کنید. سپس، ستون‌های چپ یا راست را برای رتبه‌های درصدی متناظر با هر یک از نمره‌های خام مقیاس فردی پیدا کنید. برای مثال، رتبه درصدی نوجوان پسر قرار گرفته در گروه سنی ۱۳-۱۲ و در زیرمقیاس سؤال‌های نمره گذاری شده مثبت نمره خام او برابر با ۲۱ است، ۳۵ می‌باشد. به عبارت دیگر، در توزیع مورد نظر ۳۵ درصد نمره‌ها کمتر از نمره ۲۱ است.

جدول ۱۰: معادل‌های درصدی نمره‌های خام زیرمقیاس سؤال‌های نمره گذاری شده معکوس BFNE

سؤال‌های نمره گذاری شده معکوس							
نمره‌های خام							
رتبه‌های درصدی	دختران			پسران			رتبه‌های درصدی
	سال ۱۶-۱۸	سال ۱۴-۱۵	سال ۱۲-۱۳	سال ۱۶-۱۸	سال ۱۴-۱۵	سال ۱۲-۱۳	
۵	۴/۷۰	۴	۴	۴	۴	۴	۵
۱۰	۸	۷/۹۰	۴/۳۰	۴	۴	۴/۶	۱۰
۱۵	۸	۹	۶	۴	۴	۸/۳	۱۵
۲۰	۸	۹	۸/۶	۴	۶/۴۰	۹	۲۰
۲۵	۸	۱۰	۹	۴	۸	۱۰	۲۵
۳۰	۸	۱۰	۱۱	۴	۹	۱۱	۳۰
۳۵	۸	۱۱	۱۲	۴	۹	۱۱	۳۵
۴۰	۸	۱۲	۱۲	۴	۱۰	۱۲	۴۰
۴۵	۸	۱۳	۱۲	۴	۱۱	۱۲	۴۵
۵۰	۸	۱۳	۱۳	۴	۱۲	۱۳	۵۰
۵۵	۸	۱۳/۹۵	۱۴	۴	۱۳	۱۳	۵۵
۶۰	۸	۱۴	۱۵	۴	۱۳	۱۴	۶۰
۶۵	۸	۱۴	۱۶	۵	۱۳/۸۰	۱۴	۶۵
۷۰	۸	۱۵	۱۶	۵	۱۴	۱۴	۷۰
۷۵	۸	۱۵/۷۵	۱۶	۶	۱۵	۱۵	۷۵
۸۰	۸	۱۶	۱۷	۶	۱۶	۱۶	۸۰
۸۵	۸	۱۷	۱۷	۷	۱۶/۲۰	۱۶	۸۵
۹۰	۸	۱۸	۱۷	۷	۱۷	۱۸	۹۰
۹۵	۸	۱۹	۱۷/۸۵	۸	۱۸	۱۸/۹۰	۹۵
۹۹	۸	۱۹	۱۹	۸	۱۹	۲۰	۹۹
N	۱۴۶	۸۸	۴۲	۱۱۲	۵۱	۶۱	N
M	۷/۷۹	۱۲/۶۰	۱۲/۵۰	۴/۹۳	۱۱/۲۵	۱۲/۲۸	M
SD	۰/۸۷	۳/۸۶	۴/۴۵	۱/۳۷	۴/۵۵	۴/۰۵	SD

جدول ۱۱. معادل‌های درصدی نمره‌های خام نمره کلی BFNE

نمره کلی FNE-B							
نمره‌های خام							
رتبه‌های درصدی	دختران			پسران			رتبه‌های درصدی
	سال ۱۶-۱۸	سال ۱۴-۱۵	سال ۱۲-۱۳	سال ۱۶-۱۸	سال ۱۴-۱۵	سال ۱۲-۱۳	
۵	۱۸/۳۵	۲۲	۲۳/۱۵	۱۳	۱۶	۲۳	۵
۱۰	۲۰	۲۶	۲۷	۱۳/۳۰	۲۰/۲۰	۲۵/۴	۱۰
۱۵	۲۲	۲۷	۲۸	۱۵	۲۱/۸۰	۲۹	۱۵
۲۰	۲۳	۲۸	۲۸/۶	۱۵/۶۰	۲۳	۳۰	۲۰
۲۵	۲۴	۲۹	۲۹/۷۰	۱۷/۲۵	۲۸	۳۱	۲۵
۳۰	۲۵	۳۰	۳۱	۲۰	۲۹	۳۲	۳۰
۳۵	۲۷	۳۱	۳۱/۰۵	۲۱/۵۵	۳۱	۳۲	۳۵
۴۰	۲۸	۳۲	۳۲	۲۴	۳۲	۳۳/۸۰	۴۰
۴۵	۲۹	۳۴	۳۳/۳۵	۲۵	۳۲/۴۰	۳۵	۴۵
۵۰	۲۹	۳۵	۳۴/۵۰	۲۶	۳۴	۳۶	۵۰
۵۵	۳۱	۳۵/۹۵	۳۵/۶۵	۲۷	۳۵	۳۶	۵۵
۶۰	۳۲	۳۷	۳۶	۲۷	۳۵	۳۷	۶۰
۶۵	۳۲	۳۷	۳۲	۲۸	۳۶	۳۷	۶۵
۷۰	۳۴	۳۹	۴۳/۱۰	۲۸/۱۰	۳۶	۳۸	۷۰
۷۵	۳۶	۳۹	۴۴	۲۹	۳۷	۳۹	۷۵
۸۰	۳۸	۴۱	۴۶	۳۲	۳۸/۶۰	۴۰	۸۰
۸۵	۴۰	۴۳/۶۵	۴۷/۵۵	۳۳	۴۴	۴۱/۷۰	۸۵
۹۰	۴۱/۳۰	۴۶/۱۰	۴۸	۳۴/۷۰	۴۴/۸۰	۴۴	۹۰
۹۵	۴۵/۶۵	۴۸	۴۸	۳۹/۷۰	۴۶/۸۰	۵۰	۹۵
۹۹	۴۸	۵۰	۵۲	۴۳/۷۴	۵۶	۵۶	۹۹
N	۱۴۶	۸۸	۴۲	۱۱۲	۵۱	۶۱	N
M	۳۰/۲۷	۳۴/۶۸	۳۶/۳۱	۲۴/۸۴	۳۲/۶۷	۳۵/۴۶	M
SD	۷/۹۲	۷/۳۹	۸/۳۸	۸/۰۲	۸/۸۸	۷/۱۹	SD

بحث و نتیجه‌گیری

در پژوهش حاضر، به منظور بررسی روایی عاملی مقیاس ترس از ارزیابی منفی از روش‌های آماری تحلیل عاملی اکتشافی و تحلیل عاملی تأییدی و به منظور مطالعه پایایی مقیاس ترس از ارزیابی منفی از ضرایب آلفای کرانباخ و آزمون بازآزمون استفاده شد. یافته‌های اخیر شواهد تجربی تازه‌ای درباره‌ی روایی عاملی و ویژگی‌های روان‌سنجی مقیاس ترس از ارزیابی منفی فراهم آورد. همسو با نتایج پژوهش‌های شکری و همکاران (۱۳۸۷) و

داک و همکاران (۲۰۰۶) یافته‌های تحلیل عاملی تأییدی در مطالعه حاضر نشان داد که الگوی تک عاملی BFNE با داده‌ها برازش نداشت. در مقابل، الگوی دو عاملی مقیاس ترس از ارزیابی منفی (شامل سؤال‌های نمره گذاری مثبت و معکوس) برازش مقبولی با داده‌ها به دست داد. همچنین، داده‌ها شواهد اولیه‌ای از پایایی نمره‌های BFNE نشان دادند. همبستگی مثبت و معنادار بین زیرمقیاس‌ها و نمره کلی QIDA با زیرمقیاس سؤال‌های نمره گذاری شده مثبت و نمره کلی BFNE و همبستگی منفی و معنادار بین زیرمقیاس‌ها و نمره کلی QIDA با زیرمقیاس سؤال‌های نمره گذاری شده معکوس و همبستگی مثبت و معنادار بین نمره کلی و زیرمقیاس‌های SASA با زیرمقیاس سؤال‌های نمره گذاری شده مثبت و نمره کلی BFNE و همبستگی منفی و معنادار بین نمره کلی و زیرمقیاس‌های SASA با زیرمقیاس سؤال‌های نمره گذاری شده معکوس، نشان می‌دهد که مقیاس ترس از ارزیابی منفی از روایی همگرا برخوردار است. نتایج تحلیل واریانس چندمتغیری نشان داد که بین گروه‌های جنسی و سنی مختلف از نظر ترکیب خطی نمره زیرمقیاس‌های ترس از ارزیابی منفی تفاوت معناداری وجود دارد.

همسو با یافته‌های پژوهش‌های رودباغ (۲۰۰۴) و داک و همکاران (۲۰۰۶) نتایج تحلیل عاملی تأییدی پژوهش حاضر از ساختار دو عاملی مقیاس ترس از ارزیابی منفی مشتمل بر ۸ سؤال نمره گذاری شده مثبت و ۴ سؤال نمره گذاری شده معکوس حمایت لازم را به عمل آورد. با حذف سؤال‌های ۲، ۴، ۷ و ۱۰ همسانی درونی به مقدار جالب توجهی افزایش یافت. این موضوع نشان می‌دهد که مشارکت کنندگان این سؤال‌ها را به طور متفاوت تفسیر می‌کنند. در حمایت از نتیجه مطالعات داک و همکاران (۲۰۰۶)، رودباغ (۲۰۰۴) و ویکس (۲۰۰۵)، عامل مربوط به سؤال‌های نمره گذاری معکوس نتیجه تفسیر غلط مشارکت کنندگان درباره سؤال‌هایی است که از ویژگی منفی مضاعف برخوردارند. مشارکت کنندگان در پاسخ به آن دسته از سؤال‌هایی که به طور مستقیم نمره گذاری شده بودند، ابهام کمتری نشان دادند. با توجه به این که استفاده صرف از سؤال‌های مثبت پایایی را افزایش می‌دهد، پیشنهاد کولینز و همکاران (۲۰۰۵) در راستای بهبود مقیاس ترس از ارزیابی منفی با تأکید بر نمره‌گذاری مثبت تمام سؤال‌ها از پیشنهاد رودباغ و همکاران (۲۰۰۴) مبنی بر حذف سؤال‌های نمره‌گذاری شده معکوس تفکیک می‌شود.

دیگر ویژگی‌های روانسنجی مقیاس ترس از ارزیابی منفی نیز مثبت بود. همسانی درونی

برای هر یک از عامل‌های نمره گذاری شده مثبت و منفی و برای مقیاس کامل ترس از ارزیابی منفی خوب بود.

همسو با نتایج مطالعه شکری و همکاران (۱۳۸۷) همچنان که انتظار می‌رفت میانگین نمره‌های مشارکت کنندگان در پژوهش حاضر از میانگین نمره‌های بیماران با اختلال هراس و فوبیای اجتماعی در مطالعات کولینز و همکاران (۲۰۰۵) و ویکز و همکاران (۲۰۰۵) پایین تر به دست آمد. این در حالی است که میانگین نمره‌های به دست آمده برای مشارکت کنندگان پژوهش حاضر با دیگر نمونه‌های غیر بالینی از قبیل داک و همکاران (۲۰۰۶)، رودباغ و همکاران (۲۰۰۴) و کولینز و همکاران (۲۰۰۵) مقایسه پذیر است. یافته‌های پژوهش حاضر یک مرجع هنجاری اولیه با اهمیت برای جمعیت‌های دانش آموزی غیر بالینی فراهم کرد.

علاوه بر این، نتایج پژوهش حاضر نشان داد که دانش آموزان دختر در مقایسه با دانش آموزان پسر در ترس از ارزیابی منفی نمره‌های بالاتری گزارش کردند. نتایج پژوهش حاضر همسو با یافته‌های مطالعه شکری و همکاران (۱۳۸۷)، داک و همکاران (۲۰۰۶) و فارمارک^۱ (۲۰۰۲) نشان داد که دانش آموزان دختر در مقایسه با دانش آموزان پسر در ترس از ارزیابی منفی نمره‌های بالاتری گزارش کردند. بی شک تأکید بر نقش پارادایم‌های فرهنگی فردگرا - جمع گرا در تبیین یافته فوق از اهمیت ملاحظه‌پذیری برخوردار است. رید (۲۰۰۳) خاطر نشان می‌کند که هنجارهای جنسیتی مردانه و زنانه به طور متفاوتی بر فردگرایی و جمع‌گرایی تأکید می‌کند. اراده و اختیار - به عنوان ویژگی اساسی مردانگی - به مثابه تمرکز بر خود و با تأکید بر جدایی از دیگران مشخص می‌شود، در حالی که ارتباط - به عنوان ویژگی اساسی زنانگی - به مثابه تمرکز بر دیگری و تأکید بر ارتباط خود با دیگران تعریف می‌شود. بر این اساس، به نظر می‌رسد که زنان در مقایسه با مردان تمایلات جمع‌گرایانه بیشتری نشان می‌دهند. پارادایم‌های فرهنگی نقشی سازنده در تکامل خود^۲ بر عهده دارند. عقیده در هم تئیدی رشد مفهوم خود با فرهنگی که فرد در آن زندگی می‌کند چندان جدید نیست. ایتن و لائو^۳ (۲۰۰۰) فردگرایی را به عنوان تمایل یک فرهنگ به تمرکز بر فرد به جای گروه و جمع

---

1. Furmark
2. evolution of the self
3. Eaton & Louw

گرایی را به عنوان تمایل یک فرهنگ به جهت گیری به سمت گروه و معاشرتی بودن توصیف کرد. ادراک خود مستقل با برچسب‌هایی از قبیل فردگرا بودن، خودخواهی، جدایی، خودمختاری، تمرکز بر خود و خودکفایی مشخص می‌شود (مارکوس و کیتایاما، ۱۹۹۱). در مقابل، در ادراک وابسته به خود آنچه اساسی و مهم به نظرمی رسد خود درونی نیست، بلکه روابط فرد با دیگران است (مارکوس و کیتایاما، ۱۹۹۱).

برخی از محدودیت‌های پژوهش حاضر تعمیم‌پذیری نتایج آن را با محدودیت مواجه می‌کند. اول، نتایج مطالعه حاضر همچون بسیاری از مطالعات دیگر به دلیل استفاده از ابزارهای خودگزارشی به جای مطالعه رفتار واقعی ممکن است مشارکت‌کنندگان را به استفاده از شیوه‌های مبتنی بر کسب تأیید اجتماعی و اجتناب از بدنامی مربوط به نبود کفایت فردی ترغیب کند. به عبارت دیگر، به منظور تأیید مقیاس‌های خودگزارشی از مشاهده رفتاری و دیگر شاخص‌های بالینی استفاده نشد؛ دوم، به نظر می‌رسد که فاصله زمانی دو هفته برای بررسی پایایی مقیاس ترس از ارزیابی منفی از طریق بازآزمایی، زمان بسیار کوتاهی است؛ سوم، با وجود این‌که مشارکت‌کنندگان پژوهش حاضر شامل نوجوانان دختر و پسر و گروه‌های سنی مختلف بودند، اما مطالعه ساختار عاملی مقیاس ترس از ارزیابی منفی در گروه‌های جنسی و به دنبال آن مقایسه معناداری یا فقدان معناداری تفاوت بین شاخص‌های نیکویی برآزش در دو جنس از نظر محققان دور ماند. با وجود محدودیت‌های فوق، نتایج پژوهش حاضر از ساختار عاملی و ویژگی‌های روان‌سنجی مقیاس ترس از ارزیابی منفی در میان یک گروه از دانش‌آموزان ایرانی حمایت لازم را به عمل آورد.

در مطالعات آتی بررسی ساختار عاملی و ویژگی‌های روان‌سنجی نسخه دوم تجدید نظر شده مقیاس کوتاه ترس از ارزیابی منفی (سارلتن و همکاران، ۲۰۰۷؛ سارلتن و همکاران، ۲۰۰۶) در میان نوجوانان ایرانی از اهمیت پژوهشی بالایی برخوردار است. در مقیاس اصلی ترس از ارزیابی منفی (لری، ۱۹۸۳)، به منظور افزایش حساسیت مقیاس در اندازه‌گیری دقیق تر مفهوم ترس از ارزیابی منفی، سوالات به دو صورت مثبت و منفی شناختارهای ترس از ارزیابی منفی را در نوجوانان مطالعه می‌کنند. بنابراین، در تعیین ساختار عاملی نسخه اصلی، عامل دوم از بنیانی روش شناختی و نه نظری برخوردار است. بر این اساس، در مطالعه سارلتن

و همکاران (۲۰۰۷) به منظور اندازه گیری مفهوم ترس از ارزیابی منفی، پس از بازنویسی سؤال‌های منفی به مثبت، ساختار عاملی مقیاس مزبور فقط به کمک ۱۲ سؤال مثبت آزمون شد. نتایج مطالعه سارلتن و همکاران (۲۰۰۷) نشان داد که در نسخه تجدید نظر شده دوم مقیاس ترس از ارزیابی منفی، ساختار تک عاملی برازش خوبی با داده‌ها نشان داد. علاوه بر این، همسو با نتایج مطالعه گیلبرت و میر^۱ (۲۰۰۵) و ویکز و همکاران (۲۰۰۵)، مطالعه و مقایسه ساختار عاملی و ویژگی روان سنجی نسخه‌های مختلف مقیاس ترس از ارزیابی منفی در بین نمونه‌های بالینی و غیربالینی در گروه‌های سنی مختلف، یک اولویت پژوهشی انکار ناپذیر است. در تعیین روایی سازه مقیاس ترس از ارزیابی منفی، آزمون روایی واگرا در مقیاس ترس از ارزیابی منفی از اهمیت پژوهشی ملاحظه‌پذیری برخوردار می‌باشد.

---

1. Gilbert & Meyer

منابع

- سرمد، زهره، عباس بازرگان و الهه حجازی، (۱۳۸۳). روش‌های تحقیق در علوم رفتاری، تهران، آگاه.
- خدایی، علی، امید شکری، ملیتا پاکلک، فریبرز گراوند و سعید طولابی، (زیر چاپ). ساختار عاملی و ویژگی‌های روان‌سنجی نسخه فارسی مقیاس اضطراب اجتماعی نوجوانان، مجله علوم رفتاری.
- شکری، امید، فریبرز عبدالخالقی، محمد حسن افضلی، فریبرز گراوند، مریم پاییزی و سعید طولابی، (۱۳۸۹). ساختار عاملی و ویژگی‌های روان‌سنجی پرسشنامه دشواری‌های بین فردی نوجوانان در یک نمونه ایرانی، فصلنامه روان‌شناسان ایرانی، سال ششم، شماره ۲۴، ۳۱۵-۳۰۷.
- شکری، امید، فریبرز گراوند، زهرا نقش، رضاعلی طرخان و مریم پاییزی، (۱۳۸۷). ویژگی‌های روان‌سنجی فرم کوتاه مقیاس ترس از ارزیابی منفی، مجله روانپزشکی و روان‌شناسی بالینی ایران (اندیشه و رفتار سابق)، سال چهاردهم، شماره ۳.
- Alden, L. E & Taylor, C. T, (2004).** Interpersonal processes in social phobia, *Clinical Psychology Review*, 24, 857-882.
- Bracken, B. A, (1993).** *Assessment of interpersonal relations*, Examiner's manual. Autin, TX: PRO-ED.
- Carleton, R. N, McCreary, D, Norton, P. J & Asmundson, G. J. G, (2006).** The Brief Fear of Negative Evaluation Scale, Revised. *Depression & Anxiety*.
- Carleton, R. N, Collimore, K. C & Asmundson, G. J. G, (2007).** Social anxiety and fear of negative evaluation: Construct validity of the BFNE-II, *Journal of Anxiety Disorders*, 21, 131-141.
- Collins, K. A, Westra, H. A Dozois, D. J. A & Stewart, S. H, (2005).** The validity of the brief version of the fear of negative evaluation scale, *Journal of Anxiety Disorders*, 19, 345-359.
- Corcoran, K & Fischer, J, (2000).** *Measures for clinical practice: a sourcebook*, Vol. 2. Adults (3reed). New York: The Free Press.
- Cox, B. J, Swinson, R. P & Drenfeld, D. M, (1998).** A comparison of social phobia outcome measures in cognitive-behavioral group therapy, *Behavior Modification*, 22, 285-297.
- Dancey CH. P & Reidy J, (1999).** *Statistic without maths for psychology*, Prentice Hall.

- Davidson, J. R, Hughes, D. L & George, L. K, (1993).** The epidemiology of social phobia: findings from the Duke Epidemiological Catchment Area Study, *Psychological Medicine*, 23, 709-718.
- Duke, D, Krishnan, M, Faith, M & Storch, E. A, (2006).** The psychometric properties of the brief fear of negative evaluation scale, *Journal of Anxiety Disorders*, 20, 807-817.
- Durm, M. W & Glaze, P. E, (2001).** Construct validity for self-acceptance and fear of negative evaluation, *Psychological Reports*, 89, 386.
- Eaton, L & Louw, J, (2000).** Culture and self in South Africa: Individualism-collectivism predictions. *The Journal of Social Psychology*, 140(2), 210-217.
- Flores, M. F & Diaz, R. D, (1995).** Development and validation of a multidimensional assertiveness scale for students, *Revista Mexicana de Psicología*, 12, 133-144.
- Friend, R. M & Gilbert, J, (1973).** Threat and fear of negative evaluation as determinants of locus of social comparison, *Journal of Personality*, 41, 328-340.
- Furmark, T, (2002).** Social phobia: overview of community surveys, *Acta Psychiatrica Scandinavica*, 105, 84-93.
- García-López, L. J, Olivares, J, Hidalgo, M. D, Beidel, D. C & Turner, S, (2001).** Psychometric properties of the Social Phobia and Anxiety Inventory, the Social Anxiety Scale for Adolescents, the Fear of Negative Evaluation Scale and the Social Avoidance and Distress Scale in an adolescent Spanish-speaking sample, *Journal of psychopathology and Behavioral Assessment*, 23, 51-59.
- Gilbert, N & Meyer, C, (2005).** Fear of negative evaluation and the development of eating psychopathology: a longitudinal study among nonclinical women, *International Journal of Eating Disorders*, 37, 307-312.
- Gretarsdottir, J. W. B, Meeks, S & Depp, C. A, (2004).** Social anxiety in older adults: phenomenology, prevalence, and measurement, *Behavior Research and Therapy*, 42, 459-475.
- Hansen, D. J, Nangle, D. W & Meyer, K. A, (1998).** Enhancing the effectiveness of social skills interventions with adolescents, *Education and Treatment of Children*, 21, 489-513.
- Inglés, C. J, Hidalgo, M. D & Méndez, F. X, (2005).** Interpersonal difficulties in adolescence: A new self-report measure, *European Journal of Psychological Assessment*, 21, 11-22.
- Ingles, C. J, La Greca, A. M, Marzo, J. C, Garcia-Lopez, L. J & Garcia-Fernandez, J. M, (2010).** Social anxiety scale for adolescents: Factorial invariance and latent mean differences across gender and age in Spanish adolescents, *Journal of Anxiety Disorders*, 24, 847-855.
- La Greca, A. M & Lopez, N, (1998).** Social anxiety among adolescents: Linkages with peer relations and friendships, *Journal of Abnormal Child Psychology*, 26, 83-94.

- Leary, R. M, (1983).** A brief version of the fear of negative evaluation scale, *Personality and Social Psychology Bulletin*, 9, 371-375.
- Markus, H.R & Kitayama, S, (1991).** Culture and the self: Implications for cognition, emotion, and motivation, *Psychological Review*, 98(2), 224-253.
- Mayselless, O, Wiseman, H & Hai, I, (1998).** Adolescents' relationships with father, mother, and samegender friend, *Journal of Adolescent Research*, 13, 101-123.
- McNeil, D. W, Ries, B. J & Turk, C. L, (1995).** Behavioral assessment: self-report, physiology, and over behavior. In: R. G. Heimberg, M. R. Liebowitz, D. A. Hope & F. R. Schneier (Eds.), *Social phobia: dignosis, assessment, and treatment* (pp. 202-231), New York, The Guilford Press.
- Puklek, M, (1997).** *Sociocognitive aspects of social anxiety and its developmental trend in Adolescence*. Unpublished master's thesis, University of Ljubljana.
- Puklek, M, (2004).** Development of the two forms of social anxiety in adolescence, *Horizons of Psychology*, 13, 27-40.
- Puklek, M & Videc, M, (2008).** Psychometric Properties of the social anxiety scale for adolescents (SASA) and its relation to positive imaginary audience and academic performance in Slovene adolescents, *Studia Psychologica*, 50 (1), 49-65.
- Rapee, R. M & Lim, L, (1992).** Discrepancy between self-and observer ratings of performance in social phobics, *Journal of Abnormal Psychology*, 101, 728-731.
- Reid, A, (2003).** Gender and sources of subjective well-being, *Sex Roles*, 51(11/12), 617- 629.
- Rodebaugh, T. L, Woods, C. M, Thissen, D. M, Heimberg, R. G, Chambless, D. L & Rapee, R. M, (2004).** More information from fewer questions: the factor structure and item properties of the original and brief fear of negative evaluation scale, *Psychological Assessment*, 16, 169-181.
- Schlenker, B. R, (1980).** *Impression management: the self-concept, social identity, and interpersonal relations*, Monterey, CA: Books/Cole.
- Schumacker, R.E & Lomax, R. G, (1996).** *A beginner's guide to structural equation modeling*, New Jersey: Lawrance Erlbaum Association.
- Smith, R. E & Campbell, A. L, (1973).** Social anxiety and strain toward symmetry in dyadic attraction, *Journal of Personality and Social Psychology*, 28, 101-107.
- Smith, R. E & Sarason, I. G, (1975).** Social anxiety and the evaluation of negative interpersonal feedback, *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 43, 429.
- Stein, M. B & Gorman, J. M, (2001).** Unmasking social anxiety disorder, *Journal of Psychiatry Neuroscience*, 26, 185-189.
- Tabachnick, B. G & Fidell, L. S, (2001).** *Using multivariate statistics*, Allyn and Bacon.

- Turner, S. M, McCanna, M & Beidel, D. C, (1987).** Discriminative validity of the social avoidance and distress and fear of negative evaluation scales, *Behavior Research and Therapy*, 25, 113-115.
- Van Amerigen, M, Mancini, C & Farvolden, P, (2002).** The impact of anxiety disorders on educational achievement, *Anxiety Disorders*, 17, 561-571.
- Watson, D & Friend, R, (1969).** Measurement of social-evaluative anxiety, *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 33, 448-457.
- Weeks, J. W, Heimberg, R. G, Fresco, D. M, Hart, T. A, Turk, C. L, Schneier, F. R & Liebowitz, M. R, (2005).** Empirical validation and psychometric evaluation of the brief fear of negative evaluation scale in patients with social anxiety disorder, *Psychological Assessment*, 17 (2), 179-190.
- Winton, E. C, Clark, D. M & Edelman, R. J, (1995).** Social anxiety, fear of negative evaluation, and the detection of negative emotion in others, *Behavior Research and Therapy*, 33, 193-196.
- Wittchen, H. U & Beloch, E, (1996).** The impact of social phobia on quality of life, *International Clinical Psychopharmacology*, 11, 15-23.
- Zaider, T. I & Heimberg, R. G, (2003).** Non-pharmacological treatments for social anxiety disorder, *Acta Psychiatrica Scandinavica*, 108, 72-84.
- Zhou, X, Xu, Q, Ingles, C. J, Hidalgo, M. D & La Greca, A. M, (2006).** Reliability and validity of the Chinese version of the social anxiety scale for adolescents, *Child psychiatry and Human Development*, 39 (2), 185-200.

پروہشگاہ علوم انسانی و مطالعات فرہنگی
پرتال جامع علوم انسانی